

Nr 25.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna för budgetåret 1953/54 m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition (IX ht punkterna 3, 5 och 91) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna till Lantbruksstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 2 060 000 kronor, till Lantbruksstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 269 000 kronor, till Lantbruksnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 8 665 000 kronor, till Lantbruksnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 2 250 000 kronor och till Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 20 februari 1953 avlåten, till utskottet hänvisad proposition, nr 102, föreslagit riksdagen att

1) godkänna de i propositionen framlagda förslagen beträffande den jordbruksekonomiska undersökningens utformning och organisation;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna, vilka närmare angivits i propositionen;

3) fastställa i propositionen angiven avlöningsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54;

4) fastställa i propositionen angiven avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54;

5) å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Lantbruksstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 2 092 000 kronor;

b) till Lantbruksstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 283 000 kronor;

c) till Lantbruksnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 9 155 000 kronor;

d) till Lantbruksnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 2 272 000 kronor;

e) till Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket ett reservationsanslag av 420 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) II: 487 av herr *Boija*, vari hemställts, att riksdagen måtte till Bidrag

till bokföringsverksamheten inom jordbruket å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 320 000 kronor;

2) I: 336 av herr *Boman m. fl.* och II: 414, likalydande, av herr *Jacobsson i Igelsbo m. fl.*, vari anhöllits, att riksdagen måtte hemställa om utredning angående en översyn av arbetsfördelningen mellan de myndigheter, som handlägger ärenden rörande jordbrukets rationalisering, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kan föranleda.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Genom beslut den 2 februari 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbruksstyrelsen och statens jordbruksnämnd att gemensamt och efter samråd med jordbrukets utredningsinstitut utreda frågan om de ändringar i metodiken för den jordbruksekonomiska undersökningen, som kunde finnas påkallade med hänsyn särskilt till att undersökningsresultaten avsågs skola användas för att uppgöra typjordbrukskalkyler.

Med skrivelse den 27 juni 1952 har myndigheterna överlämnat betänkande angående den jordbruksekonomiska undersökningen (SOU 1952: 41). Betänkandet har utarbetats av en särskild för ändamålet av myndigheterna tillsatt delegation, som antagit benämningen typjordbrukskommittén.

Sedermera har jordbruksprisutredningen inkommit med en den 9 oktober 1952 dagtecknad skrivelse i ärendet. Skrivelsen har — i likhet med lantbruksstyrelsens och jordbruksnämndens nyssnämnda skrivelse — tryckts i anslutning till betänkandet.

Över betänkandet och de båda omförmälda skrivelserna har, efter remiss, yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

Utskottet torde i det följande få lämna en kortfattad redogörelse för *hittillsvarande förhållanden, kommitténs förslag och yttrandena däröver samt lantbruksstyrelsens, jordbruksnämndens och jordbruksprisutredningens skrivelser* ävensom *anslagsäskandena* för budgetåret 1953/54. Beträffande en utförligare redogörelse härför torde utskottet få hänvisa till s. 3—37 i propositionen.

Hittillsvarande förhållanden.

Syfte. Det primära ändamålet med den jordbruksekonomiska undersökningen är för närvarande att få fram en beräkning av lönsamheten i lantbruket. Undersökningen har emellertid tjänat även andra syften. I första hand har sålunda lantbrukarna erhållit en redogörelse för den egna gårdens ekonomiska förhållanden under bokföringsåret. Denna redogörelse har även varit till nytta vid upprättandet av självdeklarationen. I andra hand har bokföringsmaterialet an-

vänts för allmänna utredningar rörande lantbrukets ekonomiska förhållanden. Vidare har materialet utnyttjats för vetenskapliga driftsekonomiska utredningar av olika slag. Undersökningen har slutligen i stor utsträckning använts inom såväl den högre som lägre undervisningsverksamheten. Däremot har den endast i ringa utsträckning utnyttjats direkt i upplysande driftsekonomiskt syfte för den enskilde jordbrukaren.

Bokföringssystem m. m. Det i bokföringsverksamheten tillämpade systemet har varit i princip oförändrat ända sedan år 1915. Bokföringsåret omfattar tiden den 1 juli—den 30 juni.

Organisationen. Den organiserade bokföringsverksamheten har vuxit fram under ledning av hushållningssällskap, bokföringsföreningar och särskilt den inom Sveriges lantbruksförbund inrättade driftsbyrån med dess filialkontor i olika delar av landet. Dessa lokala organisationer handhar alltjämt ledningen av den lokala bokföringsverksamheten.

Den centrala ledningen av verksamheten utövas av lantbruksstyrelsen, som från och med bokföringsåret 1950/51 även verkställt den statistiska bearbetningen av bokföringsmaterialet. I verksamheten har varit sysselsatt en personal om en assistent samt fyra à fem skriv- och räknebiträden. Resultaten från bearbetningen har från och med bokföringsåret 1914/15 publicerats i lantbruksstyrelsens meddelanden.

Ekonomiskt stöd. Från år 1911 har statsmakterna lämnat ekonomiskt stöd åt bokföringsverksamheten. Stödet avsåg först endast att täcka viss del av kostnaderna för verkställda bokslut. Från och med år 1915 infördes emellertid möjlighet att erhålla statsbidrag även för upprättandet av räkenskapsutdrag från boksluten samt för statistisk bearbetning av materialet. Det statliga bidraget har efter hand ökats; framför allt skedde en betydande höjning år 1939/40. För budgetåret 1951/52 anvisades 464 700 kronor för ändamålet. Innevarande budgetår har upptagits ett anslag å 300 000 kronor. Vid beräkning av anslaget har förutsatts, att en reservation å bortåt 175 000 kronor skulle föreligga vid ingången av budgetåret. De totala kostnaderna för innevarande budgetår beräknas emellertid komma att uppgå till cirka 655 000 kronor. De närmare bestämmelserna i fråga om de olika bidrag, vilka kan utgå, återfinns i kungörelserna nr 221/1939 och nr 303/1949.

A. Kommitténs förslag.

Bokföringsverksamhetens syfte. Kommittén framhåller, att den jordbruksökonomiska undersökningen i sin nuvarande utformning företer väsentliga brister med hänsyn till den senare tidens utveckling inom lantbruksekonomi och allmän företagsekonomi. I första hand har kommittén uppmärksammat önskvärdheten av att kunna använda undersökningen för flera syften. Detta önskemål är ej tillräckligt tillgodosett för närvarande.

Enligt kommittén bör undersökningen jämväl i fortsättningen utformas så, att en lönsamhetsberäkning kan genomföras. Denna bör resultera i en fördelning på olika driftsgrenar (jordbruk, skogsbruk och övriga förvärvskällor). Däremot har de olika produktionsgrenarnas lönsamhet mindre intresse i detta sammanhang. Vid redovisning av resultaten bör sammanställningar göras för olika områden och storleksklasser. Med utgångspunkt från 1947 års riksdagsbeslut angående jordbrukspolitikens framtida utformning bör undersökningen vidare ske så, att den direkt kan ligga till grund för prispolitiska beräkningar. Undersökningens nuvarande uppgift att ge en redogörelse för den egna gårdens ekonomiska förhållanden och tjäna som ledning vid upprättandet av vederbörande lantbrukares självdeklaration bör bibehållas. Likaså finner kommittén, att bokföringsmaterialet även i fortsättningen kommer att behöva användas för allmänna utredningar rörande lantbrukets ekonomiska förhållanden. Slutligen anses undersökningen böra lämna material för vetenskaplig forskning, för den statligt understödda rationaliseringsverksamheten samt för upplysningsverksamhet på det driftsekonomiska området.

Bokföringssystem m. m. Sedan kommittén under några huvudpunkter sammanfattat de brister, som enligt dess mening föreligger beträffande det hittills tillämpade bokföringssystemet och därmed sammanhängande spörsmål, föreslår den, att man i fortsättningen skall arbeta med två bokföringssystem. Det ena (L-bokföring) bör främst syfta till en allmän lönsamhetsberäkning samt vara så utformat, att det kan lämna material för typjordbrukskalkyler. Det andra (D-bokföring) skall ge en mera ingående analys av de ekonomiska förhållandena för driftsekonomiska syften (forskning och upplysningsverksamhet) men bör även tjäna som kontroll av vissa uppgifter i L-bokföringen. Det förstnämnda bokföringssystemet bör genomföras vid samtliga egendomar, som deltagar i den jordbruksekonomiska undersökningen. Vid ett begränsat antal av dessa bör dessutom den utvidgade driftsbokföringen införas.

Av flera skäl anser kommittén, att bokföringsperioden bör omläggas. Framför allt är det angeläget att anpassa densamma till deklara-tionsperioden. Endast härigenom torde det enligt kommitténs mening vara möjligt att få lantbrukarna så intresserade av undersökningen i fortsättningen, att man kan få fram ett ur representativitetssynpunkt någorlunda tillfredsställande underlag. Med hänsyn härtill föreslås, att bokslutet skall läggas per den 31 december.

Vad beträffar den närmare utformningen av redovisningssystemet och kalkylprinciperna uttalar kommittén att det med de syften, som undersökningen i fortsättningen skall tjäna, kräves en betydande utvidgning av räkenskaperna samt en noggrann kontroll av de insamlade uppgifternas tillförlitlighet. För att kunna upprätta typjordbrukskalkyler är

det sålunda nödvändigt att genomföra en långt gående kvantitetsredovisning och därvid insamla uppgifter om produktionens storlek, förbrukningen av olika varor och tjänster samt om de arbetsprestationer, som gjorts i lantbruket av såväl lejd arbetskraft som lantbrukarfamiljens medlemmar. I fråga om arbetsredovisningen är det nödvändigt, att vissa dagliga anteckningar föres rörande arbetstiden för den på gården sysselsatta arbetskraften. Dessutom bör en fördelning göras veckovis på skilda driftsgrenar och hjälpkostnadsställen. Kalkylberäkningen i övrigt bör anpassas efter moderna företagsekonomiska principer. Detta gäller särskilt beräkningen av kostnaderna för avskrivning och underhåll samt räntor. För detta ändamål kräves en inventering av byggnads- och maskinbeståndets storlek och utseende, vilken sedan kan ligga till grund för en värdering.

Vid samtliga de i den jordbruksekonomiska undersökningen deltagande gårdarna bör enligt kommittén även uppläggas en särskild skogsbokföring, grundad på en taxering av tillväxtens storlek. Denna taxering förutsättes skola äga rum i samarbete med skogsvårdsstyrelsernas personal.

I fråga om den föreslagna utvidgade driftsbokföringen vid ett antal egendomar anför kommittén, att denna bör göras så fullständig, att den redovisar totala intäkter samt direkta kostnader på de olika produktionsgrenarna.

Slutligen anför kommittén rörande bearbetningen av bokföringsuppgifterna, att den föreslagna utvidgningen av räkenskaperna samt av antalet gårdar även kräver en utvidgning av det bearbetande organets kapacitet.

Bokföringsverksamhetens lokala organisation. Med hänsyn till att bokföringsverksamheten i fortsättningen enligt kommitténs mening bör samordnas med den driftsekonomiska rådgivningen samt kombineras med insamling av uppgifter för prispolitiska syften, anser kommittén, att det lokala ansvaret bör åvila hushållningssällskapen.

I anslutning härtill föreslår kommittén, att inom sällskapen skall upprättas särskilda bokföringsbyråer. Dessa bör ha hand om insamlingen av primärmaterial för den jordbruksekonomiska undersökningen, den allmänna bokföringsverksamheten, skatterådgivningen samt upplysningsverksamheten i lantbruksekonomiska frågor. Principiellt bör eftersträvas, att en sådan byrå upprättas inom varje sällskap. Kommittén anser emellertid, att det icke är praktiskt möjligt att bygga upp denna verksamhet på en gång och föreslår därför, att inrättandet av ekonomikonsulentbefattningar och överförandet av den jordbruksekonomiska undersökningens materialinsamling till sällskapen skall ske successivt, förslagsvis under en femårsperiod. Omläggningen bör påbörjas år 1953.

I fråga om bokföringsbyråernas organisation föreslår kommittén, att en ekonomikonsulent skall anställas som föreståndare och närmast ansvarig för sällskapets undervisnings- och upplysningsverksamhet på det lantbruksekonomiska området. Konsulenten bör i lönehänseende jämföras med öv-

riga konsulenter, vilka är placerade i lönegrad Ca 26. Förutom föreståndaren torde vissa medhjälpare erfordras för fullgörandet av byråns arbetsuppgifter.

Bokföringsverksamhetens centrala ledning samt bearbetningen av bokföringsmaterialet. Vad först angår *den centrala ledningen* framhåller kommittén inledningsvis, att de statliga bidrag, som bokföringsverksamheten på jordbrukets område sedan länge åtnjutit, varit förbundna med villkoret att statsmakterna skall ha möjlighet till viss insyn i och ledning av denna verksamhet. Denna insyn och ledning har alltsedan begynnelsen haft om hand av lantbruksstyrelsen, som även verkställt utbetalningen av de statliga bidragen. Den direkta ledningen av bokföringskontorens verksamhet har däremot utövats av lantbruksförbundets driftsbyrå. Då emellertid kommittén nu ansett, att den lokala bokföringsverksamheten bör åvila hushållningssällskapen genom särskilda ekonomikonsulenter och då lantbruksstyrelsen har det centrala överinseendet över sällskapen, finner kommittén det naturligt, att styrelsen även skall utöva den centrala ledningen av verksamheten och den lantbruksekonomiska upplysning, som föreslagits skola omhänderhas av särskilda ekonomikonsulenter. Eftersom detta innebär, att lantbruksförbundets driftsbyrå icke kommer att utöva någon fackmässig tillsyn över konsulenternas verksamhet, är det enligt kommittén nödvändigt, att styrelsen i fortsättningen själv tar hand om denna tillsyn.

Beträffande *bearbetningen av bokföringsmaterialet* erinrar kommittén om att detta arbete under senare år på uppdrag av lantbruksstyrelsen utförts i anslutning till lantbrukshögskolans ekonomiska institution. Från och med bokföringsåret 1950/51 har bearbetningen omhänderhåfts direkt av lantbruksstyrelsen, ehuru arbetet fortfarande utförts i högskolans lokaler.

Kommittén framhåller nu, att en utvidgning av bokföringsverksamheten i enlighet med dess förslag ovillkorligen kommer att kräva en väsentlig utökning av det bearbetande organets resurser. I anslutning härtill har kommittén diskuterat fyra olika alternativ för det bearbetande organets förläggning, nämligen till jordbruksnämnden, jordbrukets utredningsinstitut, lantbrukshögskolans ekonomiska institution och lantbruksstyrelsen.

Kommittén har slutligen stannat för att bearbetningen av bokföringsmaterialet bör ske hos lantbruksstyrelsen. Då emellertid styrelsens nuvarande organisation icke torde medge detta, har kommittén diskuterat möjligheterna att inom styrelsen inrätta en särskild byrå för ändamålet. Enligt kommitténs mening är det dock icke lämpligt att redan nu ge det bearbetande organet en så fast organisation. I stället föreslås, att bearbetningen skall förläggas till en särskild bokföringsinstitution inom styrelsen och att till denna institution skall knytas en nämnd, i vilken de intressen, som i större utsträckning beröres av verksamheten, skall vara företrädda.

Ledningen av sålunda föreslagna bokföringsinstitution inom lantbruksstyrelsen bör enligt kommittén anförtros åt en särskild föreståndare i lönegrad Cp 13. För att föreståndaren i önskvärd omfatt-

ning skall kunna ägna sig åt de uppgifter, som sammanhänger med institutionens ledning och utförandet av specialutredningar, finner kommittén det vidare ofrånkomligt, att till institutionen knyts ytterligare två mera kvalificerade befattningshavare, placerade i 29 lönegraden. Vidare bör vid institutionen inrättas en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång samt en befattning såsom kontorist i lönegrad 13. Biträdespersonalen bör i samband härmed utökas från för närvarande fyra å fem till sammanlagt sex personer.

I fråga om förut omförmälda nämnd föreslås, att denna skall bestå av representanter för statsmakterna, det praktiska lantbruket, den lantbruks-ekonomiska forskningen och den ekonomiska forskningen i allmänhet. Ledamöterna i nämnden bör utses av Kungl. Maj:t, varvid lantbruksstyrelsen, jordbruksnämnden, lantbrukshögskolan, konjunkturinstitutet och jordbrukets utredningsinstitut bör ingå med vardera en ledamot. Kommittén förutsätter, att ifrågavarande representanter skall vara experter i frågor, som berör ekonomi och statistik. Nämnden bör avgiva yttranden och förslag rörande bokföringens omfattning och uppläggning samt materialets bearbetning. Den bör även höras beträffande tillsättandet av den kvalificerade personalen samt i anslagsfrågor. Nämnden bör sammanträda, då ordföranden eller annan ledamot så påfordrar. Vid sammanträdena bör slutligen föras protokoll, i vilka från nämndens majoritet avvikande meningar jämväl antecknas.

Vad angår bokföringsinstitutionens förläggning föreslår kommittén att institutionen förläggas till Stockholm, så snart lokaler kan anskaffas där.

Kostnadsberäkningar. Kommittén beräknar, att den jordbruksekonomiska undersökningen efter omläggningen skall komma att kosta tillhoppa 1 134 100 kronor under det första året, varav 974 300 kronor hänför sig till bokföringsverksamheten och 159 800 kronor till bearbetningen. Därtill kommer kostnader för främjandet av bokföringsverksamheten vid mindre jordbruk. För budgetåret 1952/53 har 46 000 kronor beräknats för sistnämnda ändamål. Vid fullt utbyggd organisation beräknar kommittén kostnaderna för undersökningen till 1 265 400 kronor, varav 1 120 600 kronor faller på bokföringsverksamheten och 144 800 kronor på det bearbetande organet. I förhållande till det belopp, som undersökningen beräknas kosta 1952/53 i sin nuvarande utformning, eller ungefär 610 000 kronor, innebär den föreslagna omläggningen sålunda en avsevärd fördyring. Enligt kommittén beror detta delvis på att den nuvarande ordningen måste betraktas såsom ett mindre tillfredsställande provisorium, särskilt när det gäller bearbetningen. Den utvidgade kvantitetsredovisning, som kräves för typjordbrukskalkylerna, ökar vidare kostnaderna väsentligt. Merkostnaden för detta ändamål uppskattas till cirka 334 000 kronor. För den utvidgning, som föreslagits för den driftsekonomiska rådgivningen samt materialinsamlingen för driftsekonomiska syften, beräknas merkostnaden uppgå till cirka 220 000 kronor. Den övriga kostnadsök-

ningen på cirka 100 000 kronor anser kommittén kunna betraktas såsom ofrånkomlig även vid nuvarande organisationsform, om undersökningen skall lämna ett tillförlitligt och för avsedda syften användbart material. Vid jämförelse mellan nuvarande kostnader och kostnaderna för den av kommittén föreslagna organisationen bör sålunda strängt taget ett belopp av (610 000 + 100 000 =) 710 000 kronor jämföras med nyssnämnda summa å 1 265 400 kronor. Den faktiska kostnadsökningen blir då cirka 555 000 kronor.

B. Lantbruksstyrelsens och jordbruksnämndens skrivelse.

I sin förut nämnda skrivelse anför lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden, att kommitténs betänkande enligt deras mening klart visar, att den nuvarande jordbruksekonomiska undersökningen i metodiskt hänseende är behäftad med åtskilliga brister. Myndigheterna anser därför en genomgripande omläggning vara påkallad, särskilt om det räkenskapsresultat, som erhålles vid undersökningen, skall kunna läggas till grund för sådana typjordbrukskalkyler, som avses i 1947 års riksdagsbeslut. Likaså ansluter sig myndigheterna i sådant fall till vad kommittén anfört om att den lokala organisationen av undersökningen bör ändras så, att undersökningen lokalt uppdrages åt hushållningssällskapen och att dessa för ändamålet erhåller ett antal särskilda ekonomikonstulntjänster.

Emellertid kommer jordbruksprisutredningen under sitt arbete även att behandla spörsmålet om typjordbrukskalkylernas betydelse för den framtida prisregleringen. Med hänsyn härtill anser myndigheterna, att ställningstagandet till frågan om den av typjordbrukskommittén föreslagna ändringen av den lokala organisationen för den jordbruksekonomiska undersökningen bör anstå tills nämnda utredning fattat ståndpunkt till det fortsatta prisregleringssystemet och typjordbrukskalkylernas betydelse i detta sammanhang preciserats. För sin del framhåller lantbruksstyrelsen på denna punkt att frågan om att inrätta särskilda ekonomikonstulntjänster hos hushållningssällskapen i viss mån kommer i ett annat läge, därest prisregleringen ej skall ske med ledning av typjordbrukskalkyler och den jordbruksekonomiska undersökningen sålunda får en mera begränsad omfattning. Nämnda spörsmål bör i så fall prövas vid en avvägning mellan olika föreliggande önskemål om förstärkning av sällskapens personal med hänsyn till sällskapens egna arbetsuppgifter. Därvid är det enligt lantbruksstyrelsens uppfattning antagligt, att vissa andra behov kommer att bedömas såsom mera angelägna.

Myndigheterna framhåller härefter, att det — även om kommitténs förslag beträffande undersökningens lokala organisation tills vidare ej kommer att genomföras — är önskvärt, att man snarast inom ett begränsat område försöksvis genomför en omläggning av metodiken i överensstämmelse med kommitténs förslag. Vidtages en sådan omläggning i förslagsvis Östergötland, kan årskostnaden härför beräknas uppgå till omkring 30 000 kronor. Denna kostnad är enligt myndigheternas uppfattning obetydlig i jämförelse med de värdefulla erfarenheter, som kan vinnas genom en sådan försöksverksamhet.

Enligt myndigheterna är emellertid en förstärkning av undersökningens centrala organisation ofrånkomlig, oberoende av hur spörsmålen om metodiken och den lokala organisationen löses. Beträffande den centrala ledningen och bearbetningen ansluter myndigheterna sig till kommitténs förslag i ämnet. Lantbruksstyrelsen finner dock, att tillräckliga skäl ej föreligger för att föreståndaren för den ifrågasatta bokföringsinstitutionen skall — i motsats till nu befintliga byråchefer inom styrelsen — placeras å löneplan 2. Styrelsen anser i stället, att föreståndaren bör ha byråchefs tjänsteställning och placeras i lönegrad Ce 37. Storleken av den övriga personalen förutsättes bli beroende på utformningen av den jordbruksekonomiska undersökningen. Såväl lantbruksstyrelsen som jordbruksnämnden anser dock, att det under alla förhållanden torde vara nödvändigt, att å institutionen finnes en befattningshavare i 29 lönegraden samt en amanuens.

I fråga om sammansättningen av den nämnd, som enligt kommitténs förslag skall vara knuten till den centrala institutionen, uttalar myndigheterna, att även hushållningssällskapen lämpligen bör erhålla en representant i denna.

C. Jordbruksprisutredningens skrivelse.

Utredningen framhåller till en början, att den ännu icke kan göra några uttalanden beträffande det framtida prisregleringssystemet på jordbrukets område och typjordbrukskalkylernas ställning i detta sammanhang. Emellertid finner utredningen det under alla förhållanden vara av synnerlig vikt, att omläggningen av den jordbruksekonomiska undersökningen genomföres snarast möjligt och att förslag därom framlägges för 1953 års riksdag.

Slutligen föreslår utredningen, att den ifrågasatta ekonomikonstulentsorganisationen till att börja med skall prövas vid förslagsvis fyra hushållningssällskap. Härvid syftas närmast på sällskapen i Västerbottens, Värmlands, Jönköpings samt Göteborgs och Bohus län. Enligt utredningen bör det dock ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på lantbruksstyrelsen att taga slutlig ställning till detta val. Den sammanlagda kostnaden för den jordbruksekonomiska undersökningen kommer vid bifall här till att uppgå till cirka 1 110 000 kronor om året.

D. Yttrandena.

Flertalet remissinstanser tillstyrker kommitténs förslag eller lämnar desamma utan någon mera väsentlig erinran. *Statistiska centralbyrån* och *konjunkturinstitutet* avstyrker emellertid förslagen helt. Vidare riktar *statskontoret* åtskilliga anmärkningar mot desamma. Ämbetsverket anser sålunda förslagen betänkliga med hänsyn till de avsevärda merkostnader, som därigenom skulle komma att åsamkas statsverket. På grund därav ifrågasättes en grundlig översyn i syfte att nedbringa statens kostnader för ändamålet. Ej heller finner statskontoret skäl att inrätta en särskild bokföringsinstitution

hos lantbruksstyrelsen eller att till det bearbetande organet knyta en nämnd. Slutligen anser *Sveriges lantbruksförbund*, att bokföringsverksamheten liksom hittills bör handhas av förbundet genom dess driftsbyrå i samarbete med förekommande bokföringsföreningar. I övrigt har kommitténs förslag föranlett uttalanden endast beträffande vissa detaljer. Särskilt gäller detta beträffande bokföringssystemet och därmed sammanhängande spørsmål, i vilka hänseenden åtskilliga synpunkter och kompletterande förslag framlagts. I stort sett har emellertid kommittéförslaget i ämnet godtagits.

Anslagsäskanden för budgetåret 1953 54.

1. Lantbruksstyrelsen: Avlöningar.

Lantbruksstyrelsen (skr. 27/8 1952) hemställer, att anslaget skall höjas med 479 500 kronor till 2 253 000 kronor enligt följande beräkning.

	Ökning	Minskning
1. Kanslibyrån:		
1 förste byråsekreterare i Ce 27	18 276	
2. Lantbruksbyrå:		
3 överkontrollassistenter i Ce 16	31 464	
3. Undervisningsbyrå:		
a) 1 byråinspektör i Ce 29 i st. för 1 inspektris med arvode	17 748	
b) 1 byråassistent i Ce 24 i st. för 1 amanuens i reglerad befordringsgång	3 744	
4. Jordbruksekonomisk byrå:		
a) 1 byråchef i Ce 37	26 700	
b) 1 förste aktuarie i Ce 29	20 148	
c) 1 byråassistent i Ce 24	15 612	
d) 5 skriv- och räknebiträden i reglerad befordringsgång	35 460	
5. Jordförbättringsbyrå:		
a) 1 lantbruksingenjör i Ca 32	22 884	
b) 1 förste byråsekreterare i Ce 29	20 148	
c) 1 bokhållare i Ce 21	13 164	
d) 1 byråingenjör i Ce 24 i st. för 1 amanuens i reglerad befordringsgång	—	—
e) 1 kontorist i Ca 13 i st. för 1 kanslibitråde i Ca 11 ...	696	
f) 2 förste byråingenjörer i Ca 29 och 1 byråingenjör i Ca 24		40 296
g) 1 ingenjörbiträde i Ce 19		11 868
h) 2 tekniker i Ce 15		20 184
6. Planläggningsbyrå:		
a) 1 extra tjänsteman i st. för 1 byrådirektör i Ce 31.	—	—
b) 1 byråassistenttjänst i Ca 24 föres å övergångsstat..	—	—

	Ökning	Minskn.
c) 3 byråassistenter i Ce 24 och 4 amanuenser i reglerad befordringsgång		94 308
d) 2 lantbrukskonsulenter i Ce 26 och 6 lantbruksassistenter i Cf 19—Ce 24	123 288	
7. 1 kontorsbiträde i Ce 8 i st. för i Ca 8	—	—
8. Ersättningar till sakkunniga	10 000	
9. Lönereglering för vissa tjänstemän	11 139	
10. Löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	17 344	
11. Rörligt tillägg	258 608	
	<u>646 423</u>	<u>166 656</u>
	+ 479 767	

I detta sammanhang har departementschefen slutligen anmält en den 28 november 1952 dagtecknad skrivelse från *lantbruksstyrelsen* angående högre lönegradsplacering av en förste byråingenjörstjänst å byggnadsbyrån samt två statskonsulenttjänster å lantbruksbyrån.

2. Lantbruksstyrelsen: Omkostnader.

Lantbruksstyrelsen (skr. 27/8 1952) föreslår, att anslaget skall höjas med 77 500 kronor enligt följande beräkning.

	1952/53	Ökning	Minskn.
1. Sjukvård m. m.	10 000	2 000	
2. Reseersättningar	120 000	28 500	
3. Övriga expenser	114 000	47 500	
4. Särskilda uppborädsmedel:			
Försålda formulär, blanketter och kungörelser m. m.	500		500
		<u>78 000</u>	<u>500</u>
		+ 77 500	

I detta sammanhang har departementschefen anmält en den 17 februari 1953 dagtecknad skrivelse från *lantbruksstyrelsen*. I denna skrivelse anför styrelsen, att nedre justitierevisionen inom den närmaste tiden kommer att avflytta från sina nuvarande lokaler i fastigheten Rosenbad 2 i Stockholm samt att de därigenom friställda lokalerna kan tagas i anspråk för styrelsen samt lantbruksnämnden i Stockholms län och stad. Med anledning härav anmäler styrelsen, att dess och nämndernas omkostnadsanslag under nästa budgetår kan beräknas behöva överskridas med högst 30 000 respektive högst 15 000 kronor på grund av de flyttningskostnader och andra utgifter, som därvid uppkommer.

3. Lantbruksnämnderna: Avlöningar.

Lantbruksstyrelsen (skr. 27/8 1952) hemställer, att anslaget skall höjas med 1 356 000 kronor till 8 863 000 kronor enligt följande beräkning.

	Ökning	Minsk.
1. Generell anslagshöjning	129 408	
2. Personalförstärkningar m. m.:		
a) 2 lantbrukskonsulenter i Ce 26	—	—
b) 6 lantbruksassistenter i reglerad befordringsgång	—	—
c) 3 lantbrukskonsulenter i Ca 26	48 312	
d) 3 lantbruksinstruktörer i Ce 16	30 648	
e) 5 kontorsskrivare i Ca 19	57 000	
f) 15 kontors-, skriv- eller ritbiträden i reglerad befordringsgång	—	—
3. Tjänsteförändringar:		
25 förste lantbruksinstruktörer i Ca 19 i st. för 25 lantbruksinstruktörer i Ce 16	32 496	
4. Överförande å ordinarie stat av 6 kontorsbiträden i lönegrad Ce 8	—	—
5. Löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	96 400	
6. Rörligt tillägg	1 061 823	
7. Ersättningar till täckdiknings- och cementeringsförmän ..		100 000
	1 456 087	100 000
	+ 1 356 087	

Riksräkenskapsverket anser sig i yttrande icke kunna tillstyrka den föreslagna ändrade redovisningen av ersättningarna till täckdiknings- och cementeringsförmän. Ämbetsverket uttalar därvid, att egentliga statsinkomster och egentliga statsutgifter i princip skall redovisas brutto. Detta innebär, att inkomsterna skall tillgodoföras vederbörliga titlar å riksstatens inkomstsida och utgifterna belasta anslag å riksstatens utgiftssida. Några skäl att icke längre tillämpa denna för riksstatens uppställning grundläggande princip beträffande de inkomster och utgifter, som hänför sig till täckdiknings- och cementeringsförmännens verksamhet, synes enligt ämbetsverket icke föreligga. Dessa förmän är nämligen statsanställda, och vad som enligt anställningsavtal utbetalas till dem kan, även om ersättning skall erläggas för deras biträde, därför icke behandlas såsom en för sakägarna förskjutet kostnad. Slutligen framhålles, att från sakägarna inflytande ersättningar redovisas särskilt för sig å den för inkomster vid lantbruksnämnderna avsedda inkomsttiteln. Redan nu finns således möjlighet att kontrollera, i vad mån utgifterna för förmännen täckes av dessa ersättningar.

4. Lantbruksnämnderna: Omkostnader.

Lantbruksstyrelsen (skr. 27/8 1952) hemställer, att anslaget skall höjas med 125 000 kronor till 2 302 000 kronor. Av höjningen avses 60 000 kronor för reseersättningar och 65 000 kronor för övriga expenser.

5. Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket.

Ifrågavarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 300 000 kronor. Vid utgången av budgetåret 1951/52 förelåg en reservation å 546 971 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 27/8 1952) hemställer, att anslaget skall höjas med 249 300 kronor till 549 300 kronor i enlighet med följande beräkning.

	Ökning	Minskning
1. Höjning av bidragen till bokföringsmaterialets insamling samt till bokslutsarbetet	82 500	
2. Bokföringsmaterial	10 000	
3. Viss försöksverksamhet	30 000	
4. Bokföringsmaterialets bearbetning		49 000
5. Nämnd för den centrala bearbetningen	2 000	
6. Bokföringsmaterialets publicering	1 000	
7. Mindre reservation	172 800	
	298 300	49 000
	249 300	

I motiven till anslagsberäkningen uttalar lantbruksstyrelsen inledningsvis, att den jordbruksekonomiska undersökningen bör bedrivas enligt nu gällande grunder, tills slutlig ställning tagits till frågan om den framtida organisationen av undersökningen. Vissa ändringar är dock enligt styrelsens mening ofrånkomliga.

1. Sveriges lantbruksförbund har hemställt, att statsbidraget för det med den jordbruksekonomiska undersökningen förenade bokslutsarbetet skall höjas med 15 kronor till 60 kronor per bokslut från och med bokföringsåret 1951/52 samt bidraget för samlingsarbetet med 10 kronor till 60 kronor per brukningsenhet för samma år och med ytterligare 5 kronor från och med bokföringsåret 1952/53. De nuvarande bidragen fastställdes av 1948 års riksdag (prop. nr 32; r. skr. nr 310). Såsom skäl för höjningen anför förbundet, att det under år 1952 kommer att lida en förlust på omkring 44 000 kronor för sin medverkan i undersökningen, om ersättningsbeloppen icke höjes.

För sin del tillstyrker lantbruksstyrelsen förbundets framställning, då de föreslagna bidragsbeloppen endast torde täcka självkostnaderna för samlings- och bokslutsarbetet. Tillika framhålles, att de höjda bidragen även bör komma övriga bokföringsbyråer och bokföringsföreningar, som eljest

är berättigade till nu ifrågavarande bidrag, till del. Det på grund av höjningarna ökade medelsbehovet under budgetåren 1951/52 och 1952/53 uppskattas av styrelsen till i runt tal 137 500 kronor. Styrelsen räknar emellertid med att denna utgift skall kunna täckas av förefintlig behållning å anslaget. För sagda två budgetår behövs således icke någon ytterligare anslagstilldelning. Däremot erfordras för budgetåret 1953/54 en höjning av anslaget med uppskattningsvis 82 500 kronor.

2. Anslagsposten till bokföringsmaterial är för innevarande budgetår beräknad till 20 000 kronor. Med hänsyn till kostnadsökningarna för dylikt material föreslår styrelsen, att posten skall uppräknas med 10 000 till 30 000 kronor.

3. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden i sitt gemensamma yttrande över typjordbrukskommitténs betänkande bland annat föreslagit, att inom ett begränsat område försöksvis skall genomföras en omläggning av metodiken för den jordbruksekonomiska undersökningen i överensstämmelse med kommittéförslaget. Styrelsen framhåller nu, att denna försöksverksamhet torde kunna påbörjas redan under innevarande budgetår. Kostnaderna härför, vilka uppskattas till högst 10 000 kronor, beräknas kunna täckas av förefintlig reservation å anslaget. För budgetåret 1953/54 är emellertid särskild medelsanvisning nödvändig. Styrelsen föreslår i anslutning härtill, att den skall för ifrågavarande försöksverksamhet få under innevarande budgetår disponera högst 10 000 kronor av nämnda reservation samt att för nästa budgetår skall beräknas 30 000 kronor för ändamålet.

4. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till bokföringsverksamheten är 49 000 kronor avsedda för bokföringsmaterialets bearbetning. Vid bifall till förslaget att inrätta en jordbruksekonomisk byrå hos lantbruksstyrelsen kommer emellertid dessa kostnader att överföras till styrelsens avlönings- och omkostnadsanslag. Förevarande anslag kan därför för nästa budgetår minskas med nyssnämnda belopp.

5. Ifrågavarande belopp avses för att täcka kostnaderna under budgetåret 1953/54 för den av typjordbrukskommittén föreslagna nämnden. Styrelsen anser, att dessa kostnader bör bestridas ur förevarande anslag.

6. Kostnaderna för bokföringsmaterialets publicering har för innevarande budgetår beräknats till 5 000 kronor. Med hänsyn till ökade utgifter för tryckning av »Räkenskapsresultat från svenska jordbruk» föreslår styrelsen, att beloppet skall höjas med 1 000 kronor till 6 000 kronor.

7. Styrelsen erinrar om att den i anslagsäskandena för innevarande budgetår föreslog, att förevarande anslag skulle höjas från 464 700 till 472 800 kronor. Med hänsyn till storleken av den reservation, som förelåg vid utgången av budgetåret 1950/51, nedsatte emellertid statsmakterna anslaget till 300 000 kronor. Styrelsen framhåller nu, att de huvudsakliga utbetalningarna av medel från anslaget sker i efterskott. Vid bifall till styrelsens förslag att de höjda bidragsbeloppen till insamlings- och bokslutsarbetet för budgetåren 1951/52 och 1952/53 å tillhopa 137 500 kronor (punkt 1) lik-

som beloppet å 10 000 kronor till viss försöksverksamhet (punkt 3) skall utgå från förefintlig reservation å anslaget, räknar styrelsen fördenskull med att därefter återstående behållning blir erforderlig för ursprungligen avsedda ändamål. Någon reservation väntas sålunda icke finnas vid ingången av nästa budgetår.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört i huvudsak följande.

»Frågan om en översyn av den jordbruksekonomiska undersökningens allmänna uppläggning och organisation har varit aktuell sedan flera år. I det betänkande, som avgivits av typjordbrukskommittén och för vilket redogjorts i det föregående, har konstaterats, att undersökningen i väsentliga hänseenden är behäftad med brister. Kommittén har på grund härav funnit sig böra föreslå genomgripande ändringar i denna. Ändringarna avser såväl metodiken som den lokala och centrala organisationen. Kommitténs förslag går sålunda i huvudsak ut på *allt* undersökningen skall utformas på sådant sätt, att den kan användas för flera syften än som nu är möjligt, *att* det nuvarande bokföringssystemet skall omläggas i metodiskt hänseende på väsentliga punkter, *att* den lokala ledningen av bokföringsverksamheten skall handhas av hushållningssällskapen genom särskilda bokföringsbyråer med ekonomikonstuler såsom föreståndare *samt att* för den centrala ledningen av verksamheten och bearbetningen av bokföringsmaterialet skall inom lantbruksstyrelsen inrättas en särskild institution med en därtill knuten nämnd.

Såsom kommittén anfört torde det vara uppenbart, att det räkenskapsmaterial, som erhålles med nuvarande utformning av den jordbruksekonomiska undersökningen, icke fyller de anspråk, man bör ställa med hänsyn bland annat till den senare tidens utveckling inom lantbruksekonomien och den allmänna företagsekonomien. Bland de brister, som är särskilt påfallande, må här blott framhållas den otillfredsställande representativiteten, frånvaron av enhetliga principer för insamlandet av primärmaterial och den ofullständiga kvantitetsredovisningen. Det är därför bland annat icke möjligt att använda materialet för de skilda syften och ändamål, som är önskvärda och som ett rikhaltigare och mera fullständigt material skulle medge. Härvid bör även beaktas att, enligt vad som framgår av den tidigare redogörelsen, materialet i fortsättningen skall kunna användas för att upprätta typjordbrukskalkyler, som i sin tur skall kunna läggas till grund för prisställningen på jordbrukets område, om så anses lämpligt.

Även jag är fördenskull av den uppfattningen, att åtgärder bör vidtagas för att göra den jordbruksekonomiska undersökningen bättre ägnad att tjäna de ändamål, som kan komma i fråga. De förslag, som typjordbrukskommittén nu framlagt i sådant syfte, skulle otvivelaktigt medföra en

avsevärd förbättring. Emellertid anser jag mig icke för närvarande beredd att tillstyrka, att kommitténs förslag skall genomföras i hela sin vidd, främst av den anledningen, att de årliga kostnaderna för en jordbruks-ekonomisk undersökning i enlighet med detta förslag beräknas uppgå till mer än 1 250 000 kronor, vilket innebär ungefär en fördubbling av de nuvarande kostnaderna. Jag finner mig därför böra till en början inskränka mig till att föreslå en sådan reformering av undersökningen, som inom en måttlig kostnadsram gör denna bättre lämpad för sitt ändamål. Härvid har jag icke kunnat undgå att fästa vikt vid den omständigheten, att jordbruksprisutredningen ännu icke tagit ställning till frågan om typjordbrukskalkylernas användning. Såsom lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden framhållit torde i all synnerhet frågan om den lokala organisationen av undersökningen icke böra slutgiltigt lösas, förrän nämnda kalkylers betydelse för prisregleringssystemet blivit preciserad. De ändringar i undersökningens uppläggning och organisation, som jag anser nu böra genomföras, innebär i huvudsak följande.

Den mest angelägna åtgärden är enligt min mening att genomföra en omläggning och förbättring av undersökningens metodik, som i stort sett varit oförändrad sedan år 1914. Jag finner mig därvid kunna förorda en utformning efter i huvudsak de linjer, kommittén angivit. Sålunda torde räkenskaperna böra utvidgas betydligt och bland annat upptaga en tämligen långt gående kvantitetsredovisning. Vidare bör en särskild skogsbokföring genomföras. Tillförlitligheten av de insamlade uppgifterna avses skola noggrant kontrolleras. Däremot är jag icke beredd att nu tillstyrka att den utav kommittén föreslagna särskilda driftsbokföringen genomföres.

Genom de sålunda i korthet antydda åtgärderna synes enligt min mening undersökningens användningsmöjligheter bli avsevärt utvidgade. Det torde få ankomma på lantbruksstyrelsen — vilken myndighet, enligt vad i det följande kommer att föreslås, alltjämt bör utöva den centrala ledningen av undersökningsverksamheten — att i samråd med statens jordbruksnämnd och jordbruksprisutredningen utfärda närmare föreskrifter i fråga om verksamhetens bedrivande. I anslutning härtill vill jag framhålla, att det vid genomförandet av omläggningen givetvis icke bör möta hinder att inom ramen för de medel, som må ställas till förfogande för verksamheten, vidtaga sådana mindre justeringar av kommitténs förslag, som vid den praktiska tillämpningen befinnes önskvärda.

I den nuvarande jordbruksekonomiska undersökningen omfattar bokföringsperioden tiden den 1 juli—den 30 juni. Av skäl som kommittén anfört, främst angelägenheten av att anpassa bokföringsperioden till deklarationsåret, torde emellertid en övergång till kalenderår böra ske. De nya riktlinjerna för undersökningsverksamheten bör därför börja tillämpas från och med den 1 januari 1954. Detta innebär, att det sista bokslutet efter den gamla metodiken kommer att avse tiden den 1 juli 1952—den 30 juni 1953. Vidare blir följdén, att sista halvåret 1953 icke kommer att ingå i något bokslut. Å andra sidan torde det icke vara möjligt att under sistnämnda tid lämna

de i undersökningen hittills deltagande gårdarna utan all bokföringshjälp. Härvid bör även beaktas, att ett dylikt förfarande sannolikt skulle komma att medföra ett sådant bortfall av gårdar, att den nya undersökningsverksamheten allvarligt äventyrades. Insamlingen av bokföringsmaterial torde därför böra fortsätta under ifrågavarande halvår på samma sätt som hittills.

Vad härefter angår den lokala organisationen av den jordbruksekonomiska undersökningen har jag redan antytt, att denna frågas lösning åtminstone i viss mån kommer att bero på resultatet av jordbruksprisutredningens arbete. Med hänsyn härtill torde det tills vidare få anstå med att taga ställning till kommitténs förslag i denna del. Någon ändring beträffande den lokala organisationen bör sålunda enligt min mening icke nu vidtagas. Såsom från flera håll anförts synes emellertid förslaget om att införa en ekonomikonsulentorganisation vara väl värt att prövas försöksvis. Jag vill därför förorda, att medel skall anvisas såsom bidrag till kostnaderna under första halvåret 1954 för två befattningshavare med i huvudsak samma arbetsuppgifter, som av kommittén föreslagits för ekonomikonsulenterna. Kungl. Maj:t torde efter förslag av lantbruksstyrelsen få avgöra, i vilka län dessa befattningshavare skall placeras.

Däremot torde det icke möta något hinder att nu pröva frågorna om den centrala ledningen av den jordbruksekonomiska undersökningen och bearbetningen av bokföringsmaterialet. Dessa uppgifter har alltsedan undersökningen tog sin början åvilat lantbruksstyrelsen. Någon ändring härutinnan har icke ifrågasatts av vare sig kommittén eller remissinstanserna och anledning därtill föreligger icke heller enligt min mening. Jag delar vidare uppfattningen, att styrelsen bör erhålla ökade resurser, om den skall kunna fylla sina åligganden i nu angivna hänseenden. Att detta — särskilt efter den omläggning av undersökningsverksamheten, som jag nyss förordat — icke är möjligt med styrelsens nuvarande personaluppsättning och anslagstilldelning för ändamålet, torde vara uppenbart. Emellertid kan jag icke tillstyrka, att man skall inrätta en särskild bokföringsinstitution eller byrå inom styrelsen med personal på extra ordinarie stat. För min del anser jag, att man i vart fall för närvarande icke bör gå längre än att det belopp, som hittills årligen ställts till styrelsens förfogande för ifrågavarande ändamål höjes i den utsträckning, som behövs för att erforderlig personal skall kunna anlitas. Den närmare dispositionen av beloppet torde få bestämmas av Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen. Med hänsyn till att åtskilliga förberedelser torde bli nödvändiga för att omläggningen av undersökningsverksamheten skall kunna ske från och med den 1 januari 1954 och dessa förberedelser bör vidtagas av det centrala organet, d. v. s. lantbruksstyrelsen, bör det av mig nu förordade högre beloppet ställas till styrelsens disposition redan från och med ingången av nästa budgetår.

I likhet med kommittén samt flertalet remissinstanser anser jag slutligen, att till det centrala organet bör knytas en särskild nämnd. Beträffande dens sammansättning och uppgifter kan jag i princip ansluta mig till kom-

mitténs förslag. Det torde dock få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma antalet ledamöter i nämnden och att tillsätta dessa ävensom att utfärda närmare föreskrifter i fråga om nämndens verksamhet.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, torde kostnaderna för den jordbruksekonomiska undersökningen för nästa budgetår böra beräknas på följande sätt. Ersättningen till de lantbrukare, som deltagit i undersökningen, kan uppskattas till 55 500 kronor. Härvid har förutsatts oförändrade ersättningsbelopp ävensom att under sista halvåret 1953 skall utgå ersättning endast till dem, som fortsätter med bokföringen även efter den 1 januari 1954. För insamlingskostnader under andra halvåret 1953 bör upptagas 81 250 kronor. Detta innebär, att jag anser mig böra tillstyrka det i lantbruksstyrelsens anslagsäskanden gjorda förslaget, att insamlingsbidraget skall höjas från 50 till 65 kronor. Vidare bör för första halvåret 1954 beräknas ett bokföringsanslag å 165 200 kronor, avsett till kostnaderna för insamling, kontering och journalisering. Vid bestämmandet av detta anslag har jag utgått från att i undersökningen skall deltaga 2 000 gårdar, varav 160 i län med konsulentverksamhet av den art, jag nyss förordat. Ersättningen har beräknats efter ett belopp av 85 kronor per gård, dock att den beträffande sistnämnda 160 gårdar upptagits med ett belopp av 55 kronor. Till resekostnader och kostnader för bokföringsmaterial bör anslås 50 000 respektive 37 000 kronor. Vidare bör såsom bidrag till kostnaderna för de båda befattningshavarna med ekonomikonsulentuppgifter under första halvåret 1954 beräknas 10 000 kronor. Slutligen bör enligt min mening det belopp, som skall stå till lantbruksstyrelsens förfogande för den centrala bearbetningen av bokföringsmaterialet ävensom för den förut omförmälda nämnden, upptagas till 120 000 kronor, därav 90 000 kronor till avlöningskostnader och 30 000 kronor till övriga omkostnader. Av sistnämnda belopp bör 5 000 kronor avses för löpande expenser, 12 000 kronor för utgifter av engångskaraktär, 5 000 kronor för publikationstryck samt 8 000 kronor för resor.

Sammanlagt skulle alltså kostnaderna för den jordbruksekonomiska undersökningen för nästa budgetår komma att uppgå till $(55\,500 + 81\,250 + 165\,200 + 50\,000 + 37\,000 + 10\,000 + 120\,000 =)$ i runt tal 520 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de författningsbestämmelser ävensom de föreskrifter i övrigt, som vid bifall till vad jag nu föreslagit må finnas erforderliga.

Jag torde härefter få övergå till de övriga anslagsfrågorna.

Vad till en början angår lantbruksstyrelsens avlöningsanslag vill jag med hänsyn till den väsentliga förändring, som decentraliseringen av vissa torrlägningsärenden till lantbruksnämnderna medfört i fråga om jordförbättringsbyråns arbetsuppgifter, tillstyrka den av styrelsen föreslagna omorganisationen av denna byrå. Beträffande personalen på byrån har jag emellertid på några punkter annan uppfattning än styrelsen. För min del föreslår jag sålunda, att å byrån skall nyinrättas en förste byråingenjörstjänst i lönegrad Ce 31, en förste byråsekreterartjänst i lönegrad Ce 29 samt en kontorsskrivartjänst i lönegrad Ce 19. Å andra sidan bör två

förste byråingenjörstjänster i lönegrad Ca 29, en byråingenjörstjänst i numera lönegrad Ca 25, en ingenjörbiträdestjänst — numera ändrad till en tjänst såsom biträdande ingenjör — i lönegrad Ce 19 samt två tekniker-tjänster i numera lönegrad Ce 17 indragas. Ur kostnadssynpunkt medför denna omorganisation en minskning av medelsbehovet med — bortsett från rörligt tillägg — 9 400 kronor. I övrigt vill jag här endast framhålla, att den nya förste byråsekreterartjänsten enligt min mening icke nödvändigtvis behöver besättas med juridiskt utbildad person. Även annan med hänsyn till göromålen lämplig utbildning bör sålunda kunna godtagas. Vad slutligen angår de ingenjörbiträdes- samt skriv- eller kontorsbiträdestjänster, som enligt vad styrelsen anfört behövs å byrån under en övergångstid, torde frågan om dessa tjänsters indragning eller omflyttning få upptagas till prövning nästa år.

Jämväl beträffande planläggningsbyrån har styrelsen ifrågasatt en omorganisation. Syftet med denna har angivits vara att underlätta ett utbyte av tjänstemän mellan styrelsen och lantbruksnämnderna. Även jag finner det önskvärt, att styrelsens möjligheter till ett dylikt utbyte av personal ökas. Jag anser mig fördenskull böra tillstyrka styrelsens förslag, särskilt som detta enligt vad styrelsen numera upplyst icke behöver medföra någon kostnadsökning. Med beaktande av den under år 1952 genomförda löneregleringen bör alltså för planläggningsbyråns del vidtagas de ändringarna, att en byrådirektörstjänst i lönegrad Ce 31 indrages, en byråassistenttjänst i lönegrad Ca 27 föres å övergångsstat, en byråassistenttjänst i lönegrad Ce 27, två dylika tjänster i lönegrad Ce 25 och fyra amanuens-tjänster i reglerad befordringsgång indrages samt i stället medel beräknas för två lantbrukskonsulenttjänster i lönegrad Ce 27 och sex lantbruksassistenttjänster i reglerad befordringsgång. Sistnämnda åtta tjänster bör organisatoriskt icke hänföras till styrelsen utan till lantbruksnämnderna. Vidare bör gälla, att en av lantbrukskonsulenttjänsterna icke får tillsättas, så länge den byråassistenttjänst, som föreslås skola föras å övergångsstat, är besatt. På de av styrelsen anförda skälen bör slutligen indragningen av byrådirektörstjänsten icke föranleda någon minskning av anslaget.

Såsom styrelsen framhållit är det önskvärt, att styrelsen får möjlighet att åtminstone under större delen av nästa budgetår ha tillgång till en kvalificerad fackman på skogens område. Uppdraget bör i huvudsak ha karaktären av bisyssla, varvid arvode torde böra utgå i enlighet med bestämmelserna i kommittékungörelsen. Posten till ersättningar till sakkunniga bör för detta ändamål uppräknas med 6 000 kronor. Vidare bör på de av styrelsen anförda skälen en kontorsbiträdestjänst i lönegrad Ca 8 utbytas mot en icke-ordinarie dylik tjänst i samma lönegrad.

Däremot kan jag icke förorda, att särskilda medel nu skall beräknas för den numera i lönegrad Ce 29 placerade förste byråsekreterartjänsten på kanslibyrån. Såsom framgår redan av vad jag i årets statsverksproposition anförde vid anmälan av styrelsens äskanden under anslaget till understöd åt kontrollföreningsverksamhet (IX ht 1953 p. 59), är jag icke heller be-

redd att förorda inrättandet av tre överkontrollassistenttjänster på lantbruksbyrån. Likaså torde det alltjämt böra anstå med att inrätta en byråinspektörstjänst i lönegrad Ce 29 på undervisningsbyrån i stället för den nuvarande arvodestjänsten. Vad slutligen angår den föreslagna omändringen av en amanuens tjänst i reglerad beföringsgång på samma byrå anser jag mig icke kunna biträda detta förslag.

Vad slutligen angår styrelsens framställning om uppflyttning i lönegrad av en byråingenjörstjänst å byggnadsbyrån samt två statskonsulenttjänster å lantbruksbyrån, torde densamma icke böra föranleda någon åtgärd.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit kan ifrågavarande anslag nedräknas med 3 400 kronor. Emellertid tillkommer vissa utgiftsökningar av automatisk karaktär. Med anledning av löneregleringen år 1952 (prop. nr 107 och nr 241) bör anslaget uppräknas med 34 000 kronor. Vidare föranleder beräknade löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar på grund av reglerad beföringsgång en ökning med 11 300 kronor. Under posten till rörligt tillägg bör slutligen beräknas ytterligare 276 600 kronor. Sammanlagt behöver alltså lantbruksstyrelsens avlöningsanslag höjas med 318 500 kronor.

Å lantbruksstyrelsens personalförteckning bör uppföras en förste byråingenjörstjänst i lönegrad Ce 31 och ytterligare en förste byråsekreterartjänst i lönegrad Ce 29. Å andra sidan bör ur förteckningen avföras en byrådirektörstjänst i lönegrad Ce 31, två förste byråingenjörstjänster i lönegrad Ca 29, en byråassistenttjänst i lönegrad Ce 27, en byråingenjörstjänst i lönegrad Ca 25 samt en kontorsbiträdestjänst i lönegrad Ca 8. Slutligen bör en byråassistenttjänst i lönegrad Ca 27 föras å övergångsstat.

Under lantbruksstyrelsens omkostnadsanslag torde posten till sjukvård m. m. på grund av medelförbrukningen under de senaste budgetåren böra höjas med 2 000 till 12 000 kronor. För att styrelsens behov av att nyanskaffa möbler och kontorsmaskiner åtminstone i viss utsträckning skall kunna tillgodoses tillstyrker jag vidare, att under delposten till övriga expenser skall beräknas 5 000 kronor för detta ändamål. Jämväl de ökade kostnaderna för telefon och städning motiverar en ökad medelsanvisning under förevarande delpost. På grundval av från styrelsen inhämtade uppgifter föreslår jag, att för dessa ändamål skall upptagas ytterligare 3 000 respektive 6 000 kronor. I anslutning till vad jag tidigare anfört synes däremot kostnaderna för löpande expenser och för utrustning åt den personal hos styrelsen, som skall syssla med den jordbruksekonomiska undersökningen, icke böra äskas i förevarande sammanhang utan under anslaget till bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket. Då jag icke heller ansett mig kunna tillstyrka förslaget att inrätta tre överkontrollassistenttjänster, bör följaktligen delposten till övriga expenser endast höjas med $(5\,000 + 3\,000 + 6\,000 =)$ 14 000 kronor till 128 000 kronor. Någon uppräknings av posten till reseersättningar synes icke vara erforderlig.

Såsom framgår av det föregående har lantbruksstyrelsen vidare i särskild framställning anmält, att ifrågavarande anslag kan komma att behöva över-

skridas på grund av vissa flyttningskostnader och andra utgifter i samband därmed under nästa budgetår. Någon närmare beräkning av kostnadernas storlek har emellertid ännu icke kunnat göras. Med hänsyn härtill och då det torde ligga inom Kungl. Maj:ts befogenheter att — då frågan blir aktuell — medgiva erforderligt överskridande, torde anledning ej finnas att här taga ställning till framställningen.

Då såsom styrelsen anfört de särskilda uppbördsmedlen torde böra höjas med 500 till 1 000 kronor, bör lantbruksstyrelsens omkostnadsanslag för nästa budgetår uppföras med $(267\ 500 + 2\ 000 + 14\ 000 - 500 =)$ 283 000 (+ 15 500) kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för styrelsen.

Av de förslag, som lantbruksstyrelsen framlagt under *l a n t b r u k s n ä m n e r n a s a v l ö n i n g s a n s l a g*, avser flera helt eller åtminstone i huvudsak verksamheten för yttre rationalisering. Hit hör sålunda hemställan om uppräknig av icke-ordinarieposten i syfte att möjliggöra återbesättandet av vissa nu obesatta tjänster, om inrättandet av tre lantbrukskonsulenttjänster i lönegrad Ca 26 och tre lantbruksinstruktörstjänster i lönegrad Ce 16 samt om ändring av 25 lantbruksinstruktörstjänster i lönegrad Ce 16 till lika många förste lantbruksinstruktörstjänster i lönegrad Ca 19. Med anledning av dessa förslag vill jag vitsorda, att den personal, som nu står till förfogande för ifrågavarande verksamhet, otvivelaktigt är väl knappt tillmätt. Särskilt torde föreligga brist på personal med erforderlig skoglig utbildning. En viss personalförstärkning är därför även enligt min mening i och för sig motiverad. Jag torde emellertid få erinra om att för närvarande pågår utredning rörande frågan om behovet av åtgärder för förstärkning av ofullständiga jordbruk med skog m. m. Under sådana förhållanden anser jag, att styrelsens ifrågavarande förslag icke bör prövas nu utan först sedan resultatet av nämnda utrednings arbete föreligger, då frågan om behovet av ytterligare personal för den yttre rationaliseringsverksamheten kan avgöras i ett sammanhang. Beträffande den av styrelsen ifrågasatta omändringen av ett antal lantbruksinstruktörstjänster torde jag emellertid få erinra om att vid löneregleringen hösten 1952 25 av de ordinarie lantbruksinstruktörstjänsterna i 16 lönegraden ändrades till förste lantbruksinstruktörstjänster i 19 lönegraden ävensom att de övriga lantbruksinstruktörstjänsterna uppflyttades till 17 lönegraden.

Förslaget att inrätta fem kontorsskrivartjänster i lönegrad Ca 19, vilkas innehavare skulle biträda kamrerarna vid de större lantbruksnämnderna, kan jag icke tillstyrka. På de av riksräkenskapsverket anförda skälen anser jag mig icke heller böra förorda, att posten till ersättningar till täckdiknings- och cementeringsförmän skall utbrytas och göras till ett särskilt anslag. Posten bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp av 100 000 kronor.

Däremot synes förslaget att ett antal nu extra anställda biträden för skriv-, rit- och kontorsgöromål skall beredas extra ordinarie anställning åtminstone i viss utsträckning böra bifallas. Jag kan dock ej förorda, att

fler än fem av dessa biträden erhåller dylik anställning. Antalet skriv-, rit- och kontorsbiträden i lönegrad Cf 4—Ca 8 hos lantbruksnämnderna kommer vid bifall härtill att kunna uppgå till 150. Någon kostnadsökning medför detta icke. Vidare bör jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången sex av de nuvarande kontorsbiträdena i lönegrad Ce 8 överföras å ordinarie stat.

Vad slutligen angår förslaget att inrätta två lantbrukskonsulenttjänster i lönegrad Ce 26 samt sex lantbruksassistenttjänster i reglerad befordringsgång har jag redan tillstyrkt detsamma i samband med behandlingen av lantbruksstyrelsens avlöningsanslag. Såsom framgår av vad jag därvid anförde, bör tjänsterna i organisatoriskt hänseende hänföras till lantbruksnämnderna, medan kostnaderna för tjänsterna däremot bör bestridas ur nämnda anslag. Förslaget föranleder i förevarande sammanhang därför endast, att de båda lantbrukskonsulenttjänsterna skall uppföras å personalförteckningen för nämnderna. Därvid bör de, såsom jag tidigare anmärkt, med hänsyn till löneregleringen år 1952 placeras i lönegrad Ce 27.

Vid bifall till vad jag nu förordat skulle förevarande anslag endast behöva höjas i den mån så påkallas av automatiska utgiftsökningar. I anslutning härtill bör anslaget med anledning av löneregleringen år 1952 (prop. nr 241 och nr 245) uppräknas med 318 500 kronor. Beräknade löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar på grund av reglerad befordringsgång föranleder en ökning av medelsbehovet med 62 500 kronor. Slutligen bör under posten till rörligt tillägg beräknas ytterligare 1 267 000 kronor. Sammanlagt behöver alltså lantbruksnämndernas avlöningsanslag höjas med 1 648 000 kronor.

Å lantbruksnämndernas personalförteckning bör uppföras ytterligare två lantbrukskonsulenttjänster i lönegrad Ce 27 samt sex kontorsbiträdestjänster i lönegrad Ca 8.

Såsom lantbruksstyrelsen föreslagit bör under lantbruksnämndernas omkostnadsanslag posten till reseersättningar höjas med 60 000 kronor till 1 740 000 kronor. Vad angår delposten till övriga expenser anser jag mig blott kunna förorda, att denna skall uppräknas i den utsträckning som erfordras på grund av de ökade kostnaderna för telefon och städning. Med ledning av vad som upplysts av styrelsen härutinnan föreslår jag, att för dessa ändamål skall beräknas 20 000 respektive 15 000 kronor. Delposten bör alltså höjas med $(20\,000 + 15\,000 =)$ 35 000 kronor till 455 000 kronor. Beträffande styrelsens framställning i fråga om vissa flyttningskostnader för lantbruksnämnden i Stockholms län och stad torde jag få hänvisa till vad jag anfört vid behandlingen av styrelsens omkostnadsanslag.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföras med $(2\,177\,000 + 60\,000 + 35\,000 =)$ 2 272 000 (+ 95 000) kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för lantbruksnämnderna.

Vad slutligen angår anslaget till bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket torde jag först få upptaga lant-

bruksstyrelsens förslag om höjning av bidragen till boksluts- och insamlingsarbetet. Såvitt förslagen avser det kommande budgetåret framgår min ståndpunkt till desamma av vad jag anfört i samband med beräkningen av kostnaderna för den jordbruksekonomiska undersökningen under sagda år. Den av styrelsen ifrågasatta höjningen av bidragen gäller emellertid även åren 1951/52 och 1952/53. För min del är jag icke beredd att förorda bifall till denna hemställan.

Enligt de beräkningar, jag tidigare framlagt, slutar medelsbehovet under anslaget å 520 000 kronor. Med hänsyn till den reservation, som beräknas föreligga vid utgången av innevarande budgetår, torde det vara tillfyllest, om anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 420 000 kronor.»

Utskottet.

Med hänsyn bland annat till den senare tidens utveckling inom lantbruksökonomien och den allmänna företagsekonomien har det hittillsvarande systemet för den jordbruksekonomiska undersökningen, som tillämpats i princip oförändrat ända sedan år 1915, visat sig icke längre hålla måttet. I det betänkande, som avgivits av typjordbrukskommittén och för vilket i huvudsak redogjorts i det föregående, har även påvisats åtskilliga brister i det nuvarande systemet, bland vilka den otillfredsställande representativiteten, frånvaron av enhetliga principer för insamlandet av primärmaterialet och den ofullständiga kvantitetsredovisningen framhållits såsom särskilt iögonenfallande. De ändringar i såväl metodiken som den lokala och centrala organisationen för den ekonomiska undersökningen, vilka kommittén föreslagit, skulle enligt utskottets mening onekligen medföra en avsevärd förbättring. Med hänsyn till att ett genomförande av detta förslag förutsätter en fördubbling av medelsbehovet för ändamålet, anser sig utskottet dock i likhet med Kungl. Maj:t böra förorda en begränsad reformering av undersökningen till en början. Utskottets ståndpunktstagande har därvid även bestämts av den omständigheten, att jordbruksprisutredningen ännu icke tagit ställning till frågan om typjordbrukskalkylernas användning. Vid sådant förhållande finner utskottet sig böra biträda de av Kungl. Maj:t framlagda förslagen beträffande undersökningens utformning och organisation.

Vad härefter angår kostnaderna för den jordbruksekonomiska undersökningen för nästa budgetår har Kungl. Maj:t räknat med ett medelsbehov av i runt tal 520 000 kronor. Med hänsyn till en reservation, som beräknats föreligga vid utgången av budgetåret 1952/53, har Kungl. Maj:t dock ansett det till fyllest, om anslaget uppföres med ett belopp av 420 000 kronor. Mot detta har i motionen II: 487 hävdats, att ifrågavarande belopp med beaktande av föreliggande behållning å anslaget synes kunna bestämmas till 320 000 kronor. Enligt vad utskottet inhämtat återstod vid ingången av år 1953 av den reservation å drygt 547 000 kronor, som redovisats vid utgången av budgetåret 1951/52, ett belopp av endast omkring 58 000 kronor. Vid sådant förhållande finner utskottet Kungl. Maj:ts anslagsberäkning

innebära en med hänsyn till medelsbehovet lämplig avvägning. Utskottet får därför tillstyrka en medelsanvisning av 420 000 kronor för ändamålet. Av anslaget torde vidare liksom för närvarande böra bestridas kostnaden för främjandet av bokföringsverksamheten vid mindre jordbruk.

I fråga om anslagsberäkningarna för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna har utskottet icke funnit anledning till erinran mot de belopp, som Kungl. Maj:t upptagit för ifrågavarande ändamål.

Beträffande slutligen yrkandet i motionerna I: 336 och II: 414 om en översyn av arbetsfördelningen mellan de myndigheter, som handlägger ärenden rörande jordbrukets rationalisering, får utskottet erinra om att detta spörsmål ingående diskuterades i samband med att statsmakterna år 1947 uppdrog riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken. I propositionen nr 75/1947, som grundades på 1942 års jordbrukskommittés betänkande, behandlades sålunda flera alternativ för lösning av frågan. Därvid betonades särskilt vikten av att verksamheten finge en ur effektivitetssynpunkt tillfredsställande utformning. Efter närmare prövning av de olika alternativen förordades slutligen i propositionen, att åtgärderna för jordbrukets yttre och inre rationalisering skulle anförtros åt nyinrättade statliga organ, benämnda lantbruksnämnder, medan driftsrationaliseringen även i fortsättningen skulle omhänderhas av hushållningssällskapen.

Förslaget tillstyrktes av särskilda utskottet (utl. nr 2). Utskottet underströk därvid vissa i propositionen gjorda uttalanden om behovet av samordning mellan verksamhetens olika grenar samt om vikten av att respektive organ finge sådan utformning, att ett intimt samarbete mellan dem tryggades. Riksdagen hade icke något att erinra mot vad utskottet anfört.

Sedan 1948 års riksdag fattat beslut om den nya lantbruksorganisationens närmare utformning, inrättades lantbruksnämnderna från och med den 1 juli 1948 (prop. nr 149; jordbr. utsk. utl. nr 27).

Utskottet vill vidare erinra om att såväl 1951 års som 1952 års riksdag har haft att taga ställning till motionsvis framförda yrkanden av liknande slag som de i de föreliggande motionerna.

I sitt utlåtande nr 17/1951 p. 6, som godkändes av riksdagen, avstyrkte utskottet sålunda fyra motioner med vissa förslag om överflyttning av arbetsuppgifter från lantbruksnämnderna till hushållningssällskapen respektive till länsstyrelserna och sällskapen. Utskottet åberopade därvid, att det med hänsyn till den relativt korta tid, som förflutit efter inrättandet av den nuvarande lantbruksorganisationen, icke vore möjligt att allsidigt bedöma frågan om behov föreläge av förändringar i organisationens uppbyggnad.

Med anledning av motionerna I: 69 och II: 98 till 1952 års riksdag, i vilka hemställts om utredning angående sammanslagning av hushållningssällskapen och lantbruksnämnderna till ett organ, uttalade utskottet i sitt utlåtande nr 50, att de synpunkter, som låg till grund för 1947 års principbeslut, uppenbarligen alltjämt måste vara vägledande vid prövning av frågan om rationaliseringsverksamhetens lokala organisation. Vid bedömandet av spörsmålet i vad mån den nuvarande organisationen uppfyllde de fordringar, som då ställdes på denna, kunde man enligt utskottets mening icke bortse

från att denna organisation innebure en högst betydande omläggning och utvidgning av de tidigare statliga insatserna på förevarande område. Den tid av omkring fyra år, som förflutit efter lantbruksnämndernas tillkomst, hade därför icke kunnat undgå att kännetecknas av vissa svårigheter av organisatorisk och administrativ art, när det gällt att genomföra rationaliseringsverksamheten i det praktiska livet. Dessa svårigheter kunde ännu icke anses helt övervunna. Utskottet ville sålunda särskilt framhålla, att åtskilligt alltjämt skulle kunna uträttas för att åstadkomma en bättre samordning mellan verksamhetens olika grenar. Med beaktande av vad sålunda anförts fann utskottet sig emellertid icke böra frångå den ståndpunkt, som intagits vid 1951 års riksdag. Enligt utskottets mening var det således icke möjligt att, innan ytterligare erfarenheter vunnits, få till stånd en tillförlitlig bedömning av frågan, huruvida ändringar borde vidtagas i rationaliseringsverksamhetens lokala organisation. Riksdagen hade intet att erinra mot utlåtandet.

Slutligen vill utskottet i detta sammanhang hänvisa till tredje lagutskottets utlåtande nr 16 till årets riksdag, vari behandlats ett i motionen I: 182 framställt yrkande rörande sådana kompletteringsförvärv, som föranleder lantmåteriförrättning. I motionen göres gällande, att jordförvärvslagens regler icke är tillräckligt samordnade med jorddelningslagens och att detta medför dubbelprövning och andra olägenheter vid nyssnämnda slags kompletteringsförvärv. Motionen vill avhjälpa sagda missförhållande. Motionsförslaget innebär, att beträffande förvärven i fråga lantbruksnämndens tillstånd skulle kunna ersättas av visst intyg från förrättningslantmätarens sida. Förslaget överensstämmer nära med vad som förordades såväl av lantbruksstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t år 1949 som i motioner vid 1951 års riksdag. Spörsmålet om samordningen av jordförvärvslagen och jorddelningslagen har vidare uppmärksammats av riksdagens justitieombudsman. Denne har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 december 1952 framfört meningen, att från lantbruksnämnds prövning borde uttryckligen undantagas sådana frågor, som enligt jorddelningsförfattningarna fölle under lantmåterimyndighets eller domstols bedömande. I anledning av skrivelsen har departementschefen i propositionen nr 97/1953 uttalat, att det berörda spörsmålet icke borde upptagas till behandling redan i samband med den nu aktuella frågan om en provisorisk förlängning av jordförvärvslagens giltighet. Där emot borde enligt departementschefen avskrift av skrivelsen överlämnas till jordbruksrationaliseringsutredningen och fastighetsbildningsakkunniga för kännedom och övervägande.

Enligt lagutskottets mening skulle det i motionen framförda förslaget visserligen bidra till att minska den omgång, som för närvarande ofta är förenad med kompletteringsförvärv av nu nämnda slag. Förslaget skulle väl därjämte tillgodose det principiella önskemålet, att lantbruksnämndernas avgöranden i jordförvärvsärendena icke grundas å omständigheter, som det enligt jorddelningslagen tillkommer jorddelningsinstanserna att beakta. Å andra sidan har lagutskottet emellertid ifrågasatt, om det vore tillfredsställande,

att ytterligare en grupp förvärvsärenden undandrogas lantbruksnämnderna. Under alla förhållanden är motionsförslaget enligt lagutskottets uppfattning av ingripande beskaffenhet. Med hänsyn härtill har det syntts lagutskottet motiverat, att lämpligheten av en reform bedömes först efter det jordbruksrationaliseringsutredningen angivit sin ståndpunkt i ämnet. Lagutskottet har därför avstyrkt bifall till motionen. Mot vad lagutskottet sålunda uttalat har riksdagen icke haft något att erinra.

De synpunkter, som tredje lagutskottet anfört, synes jordbruksutskottet böra vara vägledande även vid bedömning av yrkandet i motionerna I: 336 och II: 414. Enligt jordbruksutskottets mening torde man nämligen kunna förutsätta, att jordbruksrationaliseringsutredningen kommer att till närmare prövning upptaga bland annat det i motionerna berörda spørsmålet. I avvaktan på det förslag, som utredningen kan komma att framlägga, anser jordbruksutskottet sålunda att den i motionerna begärda översynen icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1) godkänna de i propositionen framlagda förslagen beträffande den jordbruksekonomiska undersökningens utformning och organisation;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna, vilka angivits i propositionen.

3) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	762 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	12 800
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	21 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	576 300
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	719 500

Summa kronor 2 092 000;

4) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 201 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	170 000

3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	50 000
4. Ersättningar till täckdiknings- och cements- ringsförmän, <i>förslagsvis</i>	100 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal . .	2 594 200
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 039 800

Summa kronor 9 155 000;

5) å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Lantbruksstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 092 000 kronor;

b) till *Lantbruksstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 283 000 kronor;

c) till *Lantbruksnämnderna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 9 155 000 kronor;

d) till *Lantbruksnämnderna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 2 272 000 kronor;

6) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionen II: 487 till *Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 420 000 kronor.

B. att motionerna I: 336 och II: 414 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1953.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Lage Svedberg, Näslund, Eskilsson, Bertil Andersson, Sundberg, Bror Nilsson, Nord, Hjalmar Nilsson och Snygg*; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Hæggbloom och Jonsson i Järvsand*, fru Eriksson i Hallstahammar samt herrar Lindström, Svensson i Vä, Andersson i Essvik, Mårtensson i Smedstorp*, Widén* och Stenberg*.

* Ej närvarande vid justeringen.